

Soru-Cevap

Soru: 1. Biri İslam Devleti kitabının 67. sayfasının ikinci paragrafı ve diğeri Maliye kitabının 37. sayfasının birinci paragrafı olmak üzere Abdullah İbn-u Cahş [RadiyAllahu Anh]'ın seriyesi hakkında farklı iki rivayet geçmiştir:

İslam Devleti kitabındaki birinci rivayette şöyle zikredilmiştir: "... Bedir Gazvesi'nin başlangıcı olan Abdullah İbn-u Cahş seriyesi... Bu seriyenin hikayesi şöyledir ki Resulullah [SallAllahu Aleyhi ve Sellem], hicretin ikinci senesinin Receb ayında Abdullah İbn-u Cahş ve beraberinde bir gurup muhaciri gönderdi..."

Maliye kitabındaki ikinci rivayette ise şöyle zikredilmiştir: "...Abdullah İbn-u Cahş seriyesinin ganimetidir. Bu ganimet, hicretin ikinci senesinin Cumâde'l Âhira ayında elde ettiği insan ve ticari eşya ile yüklü olan Kureyş'in bazı develeriydi..."

Yani bir rivayette Receb diğeri rivayette Cumâde'l Âhira ayında geçmektedir. Bu ihtilaf nasıl izah edilir?

2. Aynı şekilde İslam Devleti kitabının 120. sayfasının ilk paragrafında şöyle geçmiştir: "Müslümanlar Mute'den döndüklerinde onlardan pek çok kişi öldürülmüştü..." Bu nasıl olur? Oysa bazı rivayetlerde şehitlerin on iki kişi olduğunu okudum. Bunu açıklayabilir misiniz? Allah sizleri hayırla mükafatlandırsın.

Cevap:

1. Abdullah İbn-u Cahş [RadiyAllahu Anh]'ın seriyesi ile ilgili hususa gelince; bunun hakkında şu iki rivayet varit olmuştur:

Birincisi: Bu olayın Cumâde'l Âhira ayının son günü ile Receb ayının ilk gününde meydana geldiği hakkında şüphe hasıl olmuştur. Müslümanlar, Cumâde'l Âhira ayının son gününde, yani haram aylarda meydana gelmediğini zannetmekte. Kureyş kafirleri ise Receb ayının ilk gününde, yani haram aylarında meydana geldiğini söylemekte.

Bu husustaki rivayetlerden biri şudur:

Es-Seddî Ebî Malik ve Ebî Salih kanalıyla İbn-u Abbas'tan ve Murre kanalıyla İbn-u Mesud'dan der ki: "

'Sana haram ayı, yani onda savaşmayı soruyorlar. De ki: O ayda savaşmak büyük bir günahdır.' Şöyle ki Resulullah [SallAllahu Aleyhi ve Sellem], başlarında Abdullah İbn-u Cahş'ın olduğu yedi kişilik bir seriye gönderdi... Devamla şöyle dedi: İbn-u Cahş, Nahle vadisine doğru ilerledi. Derken o, Hakem İbn-u Keysân ve Osman İbn-u Abdullah İbn-u'l Mugîre'yi gördü. O kaçıp kurtuldu ve Amr öldürüldü. Onu Vâkid İbn-u Abdullah öldürmüştü. Bu olay Resulullah [SallAllahu Aleyhi ve Sellem]'in ashabının elde ettiği ilk ganimet oldu. Medine'ye iki esir ve elde ettikleri mallarla döndüklerinde Mekke halkı iki esirin değiştirilmesini istedi. Ve dediler ki; "Muhammed, kendisinin Allah'a itaat ettiğini iddia ediyor. Halbuki haram ayını ilk ihlal eden odur ki kendisi Receb ayında arkadaşımızı öldürmüştür." Bunun üzerine Müslümanlar, "Biz onu Cumâde'l Âhira ayında öldürdük" dediler... Müslümanlar, Receb ayı girince kılıçlarını kınına soktular. Allah, şu ayeti indirerek Mekke halkını kınadı: **'Sana haram ayı, yani onda savaşmayı soruyorlar. De ki: O ayda savaşmak büyük bir günahdır.'** "

İkincisi: Olayın Recebin son günü ile Şabanın ilk gününde meydana geldiği hususunda şüphe hasıl olmuştur.

Bu husustaki rivayetlerden biri şudur:

"Muhammed İbn-u İshak der ki; bana Muhammed İbn-u's Sâib el-Kelbî, Ebî Salih'ten o da İbn-u Abbas'tan şöyle dediğini tahdis etti: **'Sana haram ayı, yani**

onda savaşmayı soruyorlar. De ki: O ayda savaşmak büyük bir günahdır.' Bu ayet Amr İbn-u'l Hadramî'nin öldürülmesi hakkında nazil olmuştur. Sîret ravisi Abdulmelik İbn-u Hişam, Ziyad İbn-u Abdullah el-Bekkâî'den, o da Muhammed İbn-u İshak İbn-u Yesar el-Medenî [Rahimahullah]'ın Sîret

kitabında onun şöyle dediğini söyledi: Resulullah [Sallallahu Aleyhi ve Sellem], Abdullah İbn-u Cahş İbn-u Rebâb el-Esedî'yi birinci Bedir savaşından döndüğünde Receb ayında gönderdi. Beraberinde muhacirlerden de sekiz kişiyi gönderdi... Devamla şöyle dedi: Abdullah İbn-u Cahş ve diğer arkadaşları Nahle'ye ininceye kadar yürüdüler. Derken Kureys'in yağ, insan ve ticari eşya taşıyan bir kervanına rastladılar. Bu kervanda Amr İbn-u el-Hadramî, Osman İbn-u Abdullah İbn-u'l Mugîre, onun kardeşi Nevfel İbn-u Abdullah el-Mahzumîyyân ve Hişam İbn-u'l Mugîre'nin mevlası el-Hakem İbn-u Keysân bulunuyordu. Topluluk onları görünce yakınlarında bir yere konaklamış olmalarından endişe ettiler. Başını tıraş etmiş olan Ukkâşa İbn-u Muhsin onları gözetledi. Topluluğu görünce emin oldular ve dediler ki: Pek çoklar ama bize bir zarar veremezler. Topluluk onlar hakkında istişare etti. Bu da Recebin son günündeydi. Topluluk dedi ki: Allah'a andolsun ki onları bu gece bırakırsanız haram aylar girer ve sizlerden korunmuş olurlar. Eğer öldürürseniz onları haram aylarda öldürmüş olursunuz. Topluluk tereddüt etti ve onlara saldırmaktan çekindi. Sonra onlara karşı cesaretlerini topladılar ve onlardan gözlerine kestirdiklerini öldürme ve yanlarındaki malları alma üzerinde birleştiler. Derken Vâkıd İbn-u Abdullah et-Temîmî, bir ok atarak Amr İbn-u el-Hadramî'yi öldürdü. Osman İbn-u Abdullah ile el-Hakem İbn-u Keysânı da esir aldı. Nevfel İbn-u Abdullah'ı ise ellerinden kaçırdılar ve onları atlatmayı başardı. Abdullah İbn-u Cahş ve arkadaşları, kervan ve iki esir ile birlikte yola koyuldular. Hatta Medine'ye Resulullah [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'in yanına geldiler... Devamla şöyle dedi: Kureys, Muhammed ve ashabının haram ayı ihlal ettiklerini, onda kan akıttıklarını, malları ve insanları esir aldıklarını söyledi. Mekke'de bulunan Müslümanlardan onlara cevap veren kimseler ise ne aldılarsa Şaban ayında aldıklarını söylediler... İnsanlar bu konuya yoğunlaşınca Allah, Resulullah [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'e şu ayeti indirdi:

'Sana haram ayı, yani onda savaşmayı soruyorlar. De ki: O ayda savaşmak büyük bir günahtr.' "

Gördüğünüz gibi rivayetlerin birinde Cumâde'l Âhıranın son gününde ve diğerinde Recebin son gününde meydana geldiği geçmektedir.

Bizler de bu iki rivayetten birini Maliye ve diğerini İslam Devleti kitabında aldık.

2. İslam Devleti kitabının 120. sayfasının ilk paragrafında şöyle geçmiştir:

"Müslümanlar, Mute'den döndüklerinde onlardan pek çok kişi öldürülmüştü..." Bazı kaynakları incelemem sonucunda bunların çoğunun şehitlerin sayısını zikretmediğini ve bazılarının onların on iki (12) kişi olduğunu zikrettiğini gördüm. Eğer bu sahihse İslam Devleti kitabında varit olan dakik değildir demektir. Ancak ben, İbn-u Kesir'in el-Bideye ve'n Niheyte kitabının altıncı cüzünde Uhud Gazvesi'nde şehitlerin sayısından bahsederken şunu gördüm:

"Musa Bin Ukbe dedi ki; Uhud günü muhacirlerden ve ensardan şehit olanların toplam sayısı kırk dokuz (49) kişidir. El-Buhari'nin Bera'dan rivayet ettiği sahih hadiste ise onların (müşriklerin) Müslümanlardan yetmiş (70) kişiyi öldürdükleri sabit olmuştur. Allah daha iyisini bilir. Katade, Enes kanalıyla dedi ki; Uhud günü ensardan yetmiş (70) kişi, Bi'r Maüne günü yetmiş (70) kişi ve el-Yemame günü yetmiş (70) kişi öldürüldüğünü söyledi. Hımad İbn-u Seleme, Sabit'ten o da Enes'ten Uhud günü, Bi'r Maüne günü, Mute günü ve el-Yemame günü öldürülen Müslümanların yaklaşık yetmiş (70) kişi olduğunu söyledi."

Binaenaleyh Mute'de şehitlerin sayısının 12 olduğuna dair rivayetler var. Şehitlerin sayısının yaklaşık yetmiş kişi olduğuna dair başka rivayetler de var. Bu da İslam Devleti kitabında zikredilenin bir anlamı olduğunu gösterir. Hele ki İslam ordusunun sayısı yaklaşık üç bin kişi ve düşmanların ordusu yaklaşık iki yüz binken bir kişi (mantıken) şehitlerin büyük bir sayı olacağını tahmin eder... Ayrıca Müslümanların ordusunun üç komutanı rayeyi taşırlarken şehit edilmiştir ki kadim savaşlarda adet olduğu üzere ordu ağırlıkla rayenin etrafında savaşmak için harekete geçer... Bu da kadim savaşların vakıası gereği ordudan büyük bir sayının şehit olduğunu gösterir...

Şayet bunun dışında tashihi gerektiren bir şey görürsem inşallah bu tashihi yapacağım.